

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Den 30. maj 1984 vedtog folketinget et 10 punkts program for voksenundervisning og folkeoplysning. I programmet anføres bl.a. om folkeoplysningen, at der skal sigtes mod gennemførelsen af en ny lovgivning således, at der i højere grad end idag sikres de nødvendige frie rammer for områdets udvikling. Den ny lov om folkeoplysning baseres på et forudgående, omfattende forsøgs- og udviklingsarbejde.

I overensstemmelse hermed nedsattes Folkeoplysningsudvalget i foråret 1985. Udvalget fik til opgave at følge udviklingsarbejdet og på baggrund heraf at give forslag til en ny lov.

I kommissoriet hedder det bl.a.: »Udvalget må lægge til grund, at voksenundervisningen og folkeoplysningen udvikles efter et decentralt mønster, hvor deltagere, undervisere og initiativtagere gives en udstrakt frihed til at bestemme indhold og form, således at områdets vidtforgreneede virke og mangfoldighed bevares. Udvalgets arbejde må sigte mod en lovgivning, som i sig rummer mulighed for fornyelse og utraditionelle folkeoplysningsaktiviteter.«

Folkeoplysningsudvalgets betænkning forelå i marts 1989 (Betænkning nr. 1164) og bygger dels på erfaringerne fra udviklingsarbejdet og de undersøgelser, som iværksattes i forbindelse hermed, dels på en omfattende debat i de folkeoplysende kredse.

Såvel før som under udvalgsarbejdet har Kommunernes Landsforening og Finansministeriet ønsket at indføre udgiftsstyring på området i forbindelse med udlægning til kommunerne af finansiering og styring. Dette blev parallelt med udvalgsarbejdet behandlet i det under Indenrigsministeriet nedsatte Lotz-udvalg. Lotz-udvalgets anbefalinger om udgiftsstyring og decentralisering blev fulgt op af en aftale mellem regeringen og Kommunernes Landsforening, hvori det bl.a. anbefales, at der tilvejebringes en finansieringsmodel, hvor der også tages hensyn til kommunernes behov for øgede muligheder for at styre udgiftsudviklingen på området.

Samtidig med udvalgsarbejdet indledtes en række frikommuneforsøg. Erfaringerne herfra er inddraget i

såvel udvalgsarbejdet som i det foreliggende lovforslag.

Lovforslaget

Forslaget til lov om støtte til folkeoplysning handler om sikring af offentlig støtte til den frie folkeoplysende virksomhed. Den enkelte kommune får ansvaret for at fastsætte det samlede økonomiske niveau for området, hvorefter området i vidt omfang får ansvaret for at forvalte den offentlige støtte bedst muligt.

Større dele af den oprindelige lov om fritidsundervisning m.v. fra 1968 er efterhånden udskilt i særlove. Med dette forslag er nu også den kommunale ungdomsskole udskilt, så loven alene omfatter den frie folkeoplysende virksomhed. Det betyder bl.a., at kommunerne normalt ikke kan være initiativtagere.

Om ungdomsskolen henvises til det samtidig fremsatte forslag til lov om ungdomsskoler, produktions-skoler og daghøjskoler.

Lovforslaget fastholder folkeoplysningens grundlæggende frihedsrettigheder: Det frie initiativ, den frie deltagelse, det frie emnevalg og det frie lærervalg, samt, for børn og unge, det frie lokalevalg. Respekten for områdets egenart i al sin mangfoldighed og for de folkeoplysende kredses egen forvaltning og selvbestaltethed er en grundbetingelse for al folkeoplysning.

Med lovforslaget fastholdes den offentlige forpligtelse til at støtte folkeoplysningen på dette grundlag.

En af de væsentligste intentioner med lovforslaget er at søge lovens brugere inddraget mest muligt i planlægning, udformning og tilrettelæggelse – og dermed også i beslutningerne om de bestemmelser, som på lokalt plan skal danne ramme om den folkeoplysende virksomhed. Derfor pålægges det kommunalbestyrelsen at udarbejde regler for tilskud til den folkeoplysende virksomhed i samarbejde med det lokale folkeoplysningsudvalg (Se herom senere). Reglerne kan dermed tilpasses de lokale behov og ønsker i hver enkelt kommune, og fordelingen af de til rådighed værende midler kan ske efter åbne og gennemskuelige regler.